

Η ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΔΥΣΛΕΞΙΑ

Ράππη Ειρήνη
ΑΜ 10420

Ορισμός μαθησιακών διαταραχών - δυσλεξίας

- Οι μαθησιακές δυσκολίες ορίζονται ως ειδικές αναπτυξιακές διαταραχές των σχολικών ικανοτήτων, στις οποίες οι φυσιολογικοί τύποι πρόσκτησης των μαθησιακών ικανοτήτων διαταράσσονται στα πρώιμα στάδια της ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης. (ICD 10, 1992)
- Η δυσλεξία είναι μια νευρολογική και συνήθως κληρονομική κατάσταση, η οποία φέρει ως αποτέλεσμα έντονες δυσκολίες στη γραφή, ανάγνωση και κατανόηση του γραπτού λόγου, συνήθως συνδέεται με δυσκολίες στη συγκέντρωση, στη βραχύχρονη μνήμη και στην οργάνωση. Η δυσλεξία δεν είναι αποτέλεσμα χαμηλής νοημοσύνης και δεν προκαλείται από χαμηλό οικογενειακό πλαίσιο, ελλιπή εκπαίδευση, μη παροχή κινήτρων μάθησης, προβλήματα όρασης, ακοής, και μη ελέγχου μυών". (International Dyslexia Organisation, 2007).

Ταξινόμηση μαθησιακών διαταραχών σύμφωνα με το DSM IV™ (American Psychiatric Association)

- 1. Διαταραχή της Ανάγνωσης (Δυσλεξία)
- 2. Διαταραχή των Μαθηματικών (Δυσαριθμησία)
- 3. Διαταραχή της Γραπτής Έκφρασης (Δυσορθογραφία)
- 4. Μαθησιακή Διαταραχή Μη Προσδιοριζόμενη αλλιώς (αφορά διαταραχές της μάθησης, οι οποίες δεν πληρούν τα κριτήρια κάποιας ειδικής μαθησιακής διαταραχής.)

Τύποι δυσλεξίας

- *Επίκτητη δυσλεξία*
 - a) *Βαθιά δυσλεξία*
 - b) *Επιφανειακή δυσλεξία*
 - c) *Φωνολογική δυσλεξία*
 - d) *Λεκτικού τύπου δυσλεξία*
- *Ειδική ή εξελικτική δυσλεξία: Δεν υπάρχει μία απόλυτη ταξινόμηση τύπων της εξελικτικής δυσλεξίας.*

Χαρακτηριστικά δυσλεξίας

- Αδυναμία ακουστικής σύλληψης & διάκρισης φθόγγων
- αδυναμία στη φωνολογική επεξεργασία του λόγου & στη ανάπτυξη της φωνολογικής ενημερότητας.
- Αδυναμία οπτικής αντίληψης, μνήμης & αδυναμία παρατηρητικότητας των μορφών των γλωσσικών συμβόλων
- Αδυναμία ανάγνωσης & κατανόησης κειμένου
- Δυσκολία και αστάθεια στον προσανατολισμό στο χώρο, στην αλληλουχία χρόνου, στη διάκριση αριστερό – δεξί, στη μορφή και στις σειροθετήσεις.
- Δυσκολίες στην παραγωγή αυθόρμητου λόγου
- ελλείψεις στη δομή της σύνθεσης, χαλαρή σύνδεση νοημάτων & μη γλωσσοεκφραστική επάρκεια

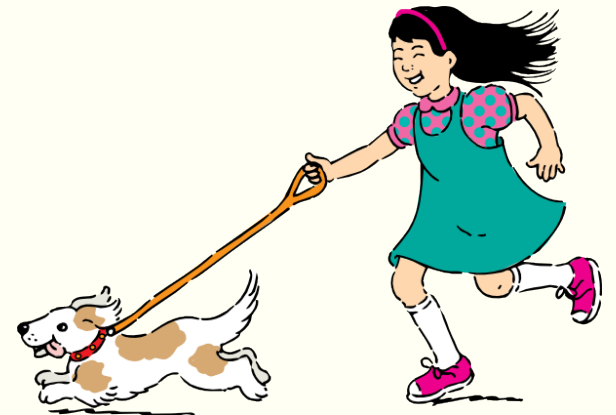
Αίτια δυσλεξίας

- Γενετικά αίτια
- Νευροαναπτυξιακές διαταραχές
- Γνωστικές διαταραχές
- Κληρονομικότητα
- Περιβαλλοντικοί και Βιοψυχοκοινωνικοί παράγοντες

Επιδημιολογία – συχνότητα εμφάνισης

- Είναι δύσκολο να προσδιοριστεί με απόλυτη ακρίβεια και σαφήνεια η συχνότητα εμφάνισης της δυσλεξίας. Το ποσοστό μπορεί να ποικίλλει από χώρα σε χώρα, γιατί επηρεάζεται τόσο από το ιδιαίτερο γλωσσικό περιβάλλον που υπάρχει σε κάθε χώρα, όσο και από τα διαγνωστικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται.

Διάγνωση δυσλεξίας

- για να μιλήσουμε για δυσλεξία πρέπει το παιδί να εμφανίζει ένα σύνολο από χαρακτηριστικά, τα οποία επιμένουν παραπάνω από 6 μήνες.
- δεν υπάρχει ενιαία μορφή δυσλεξίας για αυτό και η αντιμετώπιση πρέπει να γίνεται εξατομικευμένα.

Αντιμετώπιση δυσλεξίας – Θεραπευτικά προγράμματα

- Αντιληπτικό-κινητικά συστήματα
- Προγράμματα βασισμένα στην ανάπτυξη του λόγου
- Ψυχογλωσσικά προγράμματα
- Προγράμματα βασισμένα σε πολυαισθητηριακές μεθόδους διδασκαλίας
- Θεραπευτικό πρόγραμμα Gillingham & Stillman
- «Units of Sound» του Walter Bramley
- «Alpha to Omega» των Hornsby & Shear (1976)
- «Spelling Made Easy» της Violet Brand
- «Skill Teach» της Kath Shelton.

Αναγνωστική και ορθογραφική ικανότητα

- Δύο στρατηγικές συνθέτουν την αναγνωστική και ορθογραφική ικανότητα: η εγχάραξη της οπτικής εικόνας ολόκληρων των λέξεων στη μνήμη με τη δυνατότητα ανάκλησης τους (logografic or visual process) και η φωνημική - γραφημική μετάφραση (phonological process).

Η δυσλεξία σε διάφορα γλωσσικά συστήματα

▪ Αγγλική – Γερμανική γλώσσα

- Στην Γερμανική γλώσσα, υπάρχει στενή αντιστοιχία μεταξύ ήχων στον προφορικό λόγο (φωνήματα) και γραμμάτων στον γραπτό λόγο (γραφήματα).
- Το ορθογραφικό της σύστημα κατά συνέπεια, παρουσιάζει υψηλού βαθμού συνοχή και χαρακτηρίζεται ως γλώσσα φωνολογικά διαφανής (transparent language).
- Η Αγγλική γλώσσα θεωρείται φωνολογικά αδιαφανής (opaque/non-transparent language) εξαιτίας της ελλιπούς φωνολογικής αντιστοιχίας που παρουσιάζει.
- Η έλλειψη συνοχής της φωνημικής- γραφημικής αντιστοιχίας στα Αγγλικά είναι περισσότερο εμφανής όσον αφορά τα φωνήεντα.

-
-
- Η μοναδική δυσκολία όσον αφορά τα φωνήεντα στην Γερμανική γλώσσα φαίνεται να είναι στην εκάστοτε παρατεταμένη προφορά τους.
 - Επιπλέον στο Γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα ακολουθείται συστηματική φωνημική διδακτική προσέγγιση που διευκολύνει την απόκτηση φωνολογικών δεξιοτήτων.
 - Οι παράγοντες αυτοί οδήγησαν στην υπόθεση ότι ο βαθμός δυσλεξίας θα είναι μεγαλύτερος στην Αγγλική γλώσσα.
 - ο μεγαλύτερος βαθμός αδιαφάνειας θα οδηγήσει σε περισσότερα λάθη φωνολογικής επεξεργασίας και κατά συνέπεια σε εντονότερα αναγνωστικά προβλήματα.

Αγγλική – Ιαπωνική γλώσσα

- Το Ιαπωνικό σύστημα γραφής αποτελείται από τη λογογραφική γλώσσα Kanji και από την συλλαβική γλώσσα Kana που προέρχεται από χαρακτήρες της Kanji
- Η γλώσσα Kana παρουσιάζει μεγάλη συνοχή.
- Αντιθέτως, η γλώσσα Kanji είναι κυρίως ιδεογραφική
- Η κινέζικη γλώσσα περιλαμβάνει και μία φωνημική ρίζα που παρέχει πληροφορίες για την προφορά της λέξης
- Η οπτική επεξεργασία είναι πιο σημαντική από τη φωνολογική σε αυτή τη γλώσσα

-
- Η ανάγνωση στις λογογραφικές γλώσσες φαίνεται να είναι δραστηριότητα που ελέγχεται περισσότερο από το δεξί ημισφαίριο του εγκεφάλου, που επεξεργάζεται τα οπτικά ερεθίσματα.
 - Αντίθετα, κατά την επεξεργασία στις αλφαβητικές γλώσσες δραστηριοποιείται περισσότερο το αριστερό ημισφαίριο.
 - Στα δυσλεξικά άτομα το αριστερό ημισφαίριο δεν είναι κυρίαρχο ως προς το λόγο, με αποτέλεσμα να συναντούν μεγαλύτερες δυσκολίες στην εκμάθηση αυτών των γλωσσών.

Αγγλική – Ιταλική γλώσσα

- Η Ιταλική γλώσσα περιλαμβάνει πέντε φωνήεντα που αντιστοιχούν σε επτά ήχους.
- Στην Αγγλική γλώσσα τα έξι φωνήεντα αντιστοιχούν σε δώδεκα ή και περισσότερους ήχους φωνηέντων.
- Τα φωνήεντα της Ιταλικής γλώσσας χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό ηχητικής διάκρισης και δεν είναι ποτέ άφωνα.
- Οι συλλαβές, αντίθετα με τα Αγγλικά, είναι ως επί το πλείστον ανοιχτές, του τύπου ΣΦΣΦ, ΣΣΦΣΦ, κ.τ.λ.
- Ο τονισμός των Ιταλικών λέξεων δεν είναι απόλυτα προβλέψιμος
- Σε πολλές περιπτώσεις η διαφορετική τοποθέτηση του τονισμού μεταβάλλει το νόημα της λέξης π.χ. *cómpito* (καθήκον) και *compíto* (ευγενής).

-
-
- Όσον αφορά την γραφημική - φωνημική αντιστοιχία, η Ιταλική γλώσσα χαρακτηρίζεται απόλυτα διαφανής φωνολογικά.
 - Ανεξάρτητα από το πλαίσιο μέσα στο οποίο απαντώνται, κάθε ένα από τα πέντε φωνήεντα έχει μόνο μία απόδοση.
 - Το ίδιο παρατηρείται και στα σύμφωνα, εκτός από μερικές εξαιρέσεις π.χ. /tj/ και /dj/.
 - Σε τέτοιες περιπτώσεις το ίδιο γράφημα που ακολουθείται από διαφορετικά φωνήεντα έχει διαφορετικές φωνολογικές αποδόσεις. Τα γράμματα (g) + (a) για παράδειγμα, διαβάζονται /ga/, ενώ τα (g) + (i) διαβάζονται /dji/.
 - Πέρα όμως από αυτές τις λίγες εξαιρέσεις, η Ιταλική γλώσσα παρουσιάζει φωνολογική συνοχή.

Αγγλική – Ελληνική γλώσσα

- Η Ελληνική γλώσσα χαρακτηρίζεται ως φωνολογικά διαφανής εξαιτίας του υψηλού βαθμού συνοχής και κανονικότητας που παρουσιάζει.
- Στην αντιστοιχία γραφήματος - φωνήματος κάθε γράφημα αντιπροσωπεύει ένα μοναδικό φώνημα.
- Τα 7 φωνήεντα, με τους 14 πιθανούς συνδυασμούς τους, κρατούν τον ίδιο ήχο, είτε τονίζονται είτε όχι.
- Η συλλαβική δομή είναι ανοιχτή και η συντακτική δομή εύκαμπτη ως προς τη σειρά των λέξεων.
- Αντίθετα, στην ορθογραφία, η Ελληνική γλώσσα παρουσιάζει ανωμαλίες.

-
-
- Μεγαλύτερο πρόβλημα συναντάται στην αναπαράσταση των φωνηέντων. Ενώ τα σύμφωνα της γλώσσας έχουν μία μόνο γραφημική αναπαράσταση
 - Όλες αυτές οι διαφορετικές αναπαραστάσεις προκαλούν σύγχυση στην επιλογή της σωστής ορθογραφίας.
 - Στην ελληνική γλώσσα η αναγνωστική ακρίβεια είναι διαπιστωμένα υψηλή ακόμα και στους πιο αδύναμους αναγνώστες μικρότερων ηλικιών.
 - Η στρατηγική της φωνολογικής κωδικοποίησης για τη γραφή των λέξεων σε ένα σύστημα με έντονη γραφημική- φωνημική συνοχή, όπως το Ελληνικό φαίνεται να συντείνει στην πρόκληση οπτικών παρά φωνολογικών λαθών

-
-
- Οι τύποι των λαθών στους οποίους οι Άγγλοι δυσλεξικοί είναι περισσότερο επιρρεπείς είναι κυρίως τα φωνολογικά - ακουστικά (π.χ. tough→taf, clown→colown)
 - δευτερευόντως τα οπτικά (π.χ. plain→plane, believe→beleave)
 - Το ποσοστό των γραμματικών λαθών στην ίδια ομάδα (π.χ. tooth→tooths) ήταν αμελητέο.
 - Τα λάθη των Ελλήνων δυσλεξικών είναι κυρίως οπτικά λάθη (είναι→ήναι, δυνατός→δινατός)
 - ακολουθούν τα γραμματικά (π.χ. παίζω→παίζο, πόδι→πόδη)
 - λίγα φωνολογικά-ακουστικά λάθη (π.χ. σμήνος→ζμήνος)
 - παραλείψεις τονισμού

Η επιλογή της κατάλληλης προς εκμάθηση γλώσσας από άτομα με δυσλεξία

- Τα Αγγλικά είναι η πιο διαδεδομένη δεύτερη ξένη γλώσσα στην Ευρώπη. Δυστυχώς φαίνεται ότι αποτελεί μία από τις δυσκολότερες γλώσσες για τους δυσλεξικούς. Οι περισσότεροι από αυτούς παρουσιάζουν ελλείμματα στην φωνολογική επεξεργασία και δυσκολίες στην σωστή χρήση της γραφημικής - φωνημικής αντιστοιχίας (ακουστική δυσλεξία). Κατά συνέπεια, η φωνολογική αδιαφάνεια της Αγγλικής γλώσσας επιδεινώνει αυτά τα προβλήματα. Τα άτομα με αναγνωστικές διαταραχές θα ήταν προτιμότερο να επιλέξουν Ιταλικά, Ισπανικά ή Φιλανδικά που χαρακτηρίζονται από φωνολογική συνοχή.

Η διάγνωση της δυσλεξίας στον μαθητή της ξένης γλώσσας

- Η αναγνώριση των πιθανών αναγνωστικών διαταραχών στον μαθητή της ξένης γλώσσας είναι απαραίτητη από τα πρώτα κιόλας στάδια της εκμάθησης, δεδομένου ότι επηρεάζουν την πρόοδό του σε μεγάλο βαθμό.
- Η ορθή διάγνωση της δυσλεξίας εξυπηρετεί έναν σημαντικό αριθμό σκοπών.

Η επίπτωση της δυσλεξίας στην εκμάθηση ξένης γλώσσας

- ο μαθητής της ξένης γλώσσας επηρεάζεται περίπου κατά τον ίδιο τρόπο όπως ο ιθαγενής ομιλητής
- εκείνο που μπορεί να διαφέρει είναι η εκδήλωση των προβλημάτων, τα οποία παρουσιάζουν μία διαφοροποίηση ανάλογα με τη γλώσσα
- δεν είναι απαραίτητο να παρουσιάσουν δυσκολίες στην ξένη γλώσσα όλοι οι μαθητές που έχουν δυσλεξία στην μητρική τους γλώσσα
- οι δυσκολίες που προϋπάρχουν στη μητρική γλώσσα εμφανίζονται συνήθως και κατά την εκμάθηση μιας ξένης

Ο Έλληνας δυσλεξικός και η επίδοση του στην ξένη γλώσσα

- Η Ελληνική γλώσσα έχει σε μεγάλο βαθμό φωνητική γραφή, με την ιδιομορφία ότι ορισμένα φωνήεντα και δίψηφα σύμφωνα παρουσιάζονται με διαφορετικά γράμματα, βάσει της ιστορικής ορθογραφίας.
- Κατά την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας οι φωνολογικές διαφορές μπορεί να προκαλέσουν προβλήματα στους Έλληνες
- Μόνο 9 κεφαλαία γράμματα από τα 24 του Ελληνικού αλφαβήτου συμπίπτουν με τα αντίστοιχα κεφαλαία των Ευρωπαϊκών γλωσσών
- Η γλώσσα μας έχει ένα δυνατό ρήμα που στέκεται στο κείμενο χωρίς την προσωπική αντωνυμία και γύρω απ' το οποίο στρέφονται όλα τα μέρη του λόγου.
- Αντίθετα, στις Ευρωπαϊκές γλώσσες το ρήμα είναι αδύνατο και στηρίζεται πάντα στην προσωπική αντωνυμία

-
-
- οι περισσότερες Ευρωπαϊκές γλώσσες ανήκουν στις λεγόμενες αναλυτικές ή απομονωτικές γλώσσες
 - δυσκολίες παρουσιάζονται και στις μετηχήσεις. Στα Γαλλικά και στα Γερμανικά συναντώνται περισσότεροι συνδυασμοί αποχρώσεων στη χρήση των φωνηέντων σε σχέση με την Ελληνική γλώσσα, που έχουν μεγάλη σημασία στην προφορά
 - η συχνότητα των πολλών συμφώνων προκαλεί επιπλέον προβλήματα. Η Ελληνική γλώσσα έχει την τάση να καταργεί τα πολλά σύμφωνα ενώ όλα τα φωνήεντα είναι μακρά και ανοιχτά
 - Αναφορικά με τα άρθρα, παρατηρείται εσφαλμένη κατάχρησή τους στην Ελληνική γλώσσα.

-
-
- Αυτή η ιδιαιτερότητα, σε συνδυασμό με τον διαχωρισμό της προσωπικής αντωνυμίας σε δύο τύπους, έναν δυνατό και έναν αδύνατο, δημιουργούν πολλά γραμματικά και συντακτικά λάθη στην χρήση της ξένης γλώσσας
 - Οι προθέσεις δεν ξεχωρίζουν στάση ή κίνηση, τόπο ή κατεύθυνση
 - Τα προβλήματα στην Αγγλική γλώσσα ξεκινούν από την αδυναμία διάκρισης, ακουστικά και οπτικά, πολλών φθόγγων που προκαλούν σύγχυση
 - οι δυσλεξικοί μαθητές συγχέουν σε μεγάλο βαθμό την προφορά των ξένων λέξεων που περιλαμβάνουν φθόγγους ηχητικά παραπλήσιους και σε γράμματα, συμπλέγματα ή συνδυασμούς φθόγγων που αντίστοιχα τους δεν υπάρχουν στην Ελληνική

-
-
- Τα Αγγλικά δεν παρουσιάζουν συνοχή στην αντιστοιχία φθόγγων και γραμμάτων. Συχνά το ίδιο γράμμα παρουσιάζει περισσότερες από μία φωνημικές αντιπροσωπεύσεις π.χ. *love- cold-glove*.
 - Λέξεις με όμοιους συνδυασμούς γραμμάτων συμβαίνει να έχουν, κατά περίπτωση, διαφορετική προφορά, π.χ. *though – enough*, ενώ κάποιοι φθόγγοι δεν προφέρονται καθόλου π.χ. *knock, four, listen*.
 - Η σημασία της λέξης επομένως προκύπτει από την ακουστική της διάσταση και όχι από την εικόνα της
 - Οι παρόμοιες ή ομόηχες λέξεις συγχέονται συχνά λόγω της αδυναμίας οπτικής διάκρισης και συγκράτησης στη μακροπρόθεσμη μνήμη

-
-
- Οι δυσλεξικοί μαθητές που παρουσιάζουν προβλήματα στον προσανατολισμό στο χώρο και στο χρόνο συναντούν ιδιαίτερες δυσκολίες στις συντακτικές δομές της ερώτησης και της άρνησης στην Αγγλική γλώσσα, κυρίως στην αναστροφή ρήματος- υποκειμένου.
 - Επιπλέον προβλήματα παρουσιάζουν στην σωστή τοποθέτηση των αποστροφών στις συντμήσεις, αλλά και στην περίπτωση της γενικής κτητικής.
 - Δεν καταφέρνουν να θυμηθούν και να χρησιμοποιήσουν σωστά τις προθέσεις τόπου και χρόνου, ενώ είναι σχεδόν αδύνατον γι' αυτούς να αποστηθίσουν αυτόματες σειροθετήσεις
 - Τα προβλήματα στην ανάγνωση και γραφή της ξένης γλώσσας είναι φυσικό επακόλουθο

Εκπαιδευτική υποστήριξη του δυσλεξικού μαθητή της ξένης γλώσσας

- Για την υποστήριξη της αναγνωστικής διαταραχής στην ξένη γλώσσα ισχύουν περίπου τα ίδια όπως με την μητρική.
- Η δυσλεξία θα πρέπει να ληφθεί υπόψη σε κάθε μαθησιακή παράμετρο.
- Το να μάθει ένα δυσλεξικό παιδί μία ξένη γλώσσα απαιτεί αυξημένη γνωστική και γλωσσολογική ικανότητα.
- αν τα προβλήματα διαγνώστηκαν για πρώτη φορά με αφορμή την εμφάνιση δυσκολιών στην ξένη γλώσσα, κρίνεται απαραίτητη η παραπομπή του παιδιού για ταυτόχρονη θεραπευτική υποστήριξη από ειδικό παιδαγωγό ή λογοθεραπευτή.
- Σε επόμενη φάση, ο σχεδιασμός από τον εκπαιδευτικό ενός κατάλληλου εκπαιδευτικού προγράμματος είναι αναγκαίος

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

